

Lietuvos rytas.- 20.01.2024

Audrė Srėbaliėnė

Ukrainos ministras M. Solskis: „PripaŹinkime, yra tokių iššūkių, kurių nepavyks įveikti“

Український міністр М.Сольський: «Давайте дивитися правді в очі, є виклики, які неможливо подолати»

За словами міністра сільського господарства та промисловості України М. Сольського, з литовцями обговорювалася ситуація з експортом зерна з України, її підготовка до членства в ЄС та ситуація з так званими "коридорами солідарності". Говорили також про проблеми, які постають перед фермерами, які обговорюють в європейських інституціях. М. Сольський сказав, що для України дуже важливо, щоб уряди Польщі, Литви та інших країн, частково також Латвії, почали переговори про це прямо зараз. За його словами, основна проблема полягає в тому, як дістатися залізницею до портів Балтійського моря і потрібні кардинальні технічні рішення, тому варто разом нарешті визначитись і обговорити це питання – передбачити, що робити цього року, а що наступного, і як планувати транзит, поки ситуація є. Міністр зазначив, що якби між Україною та Литвою в певному місці побудували широку колію, то можна було б вирішити багато проблем.

<https://www.lrytas.lt/verslas/agro-naujienos/2024/01/20/news/ukrainos-ministras-m-solskis-pripazinkime-yra-tokiu-issukiu-kuriu-nepavyks-iveikti--30123062>

Šiomet, kaip ir pernai, Vokietijoje, Berlyno parodų centre „Messe Berlin“ vykstančioje tarptautinėje maisto, žemės ūkio ir sodininkystės parodoje Ukraina nedalyvauja. Tai – neįmanoma. Apie visa tai, kokios pagalbos Ukrainai dar reikėtų iš Lietuvos, būtent Lietuvos stende ir aptarė abiejų valstybių politikai.

Anot Ukrainos žemės ūkio ir pramonės ministro Mykola Solskio, su lietuviais buvo aptarta situacija, susijusi su grūdų eksportu iš Ukrainos, apie jos pasirengimą ES narystei bei vadinamojo solidarumo koridorių situaciją. Kalbėta ir apie problemas, kylančias žemdirbiams, dėl kurių diskutuojama Europos institucijose.

– Grūdų eksportas iš Ukrainos – neįveikta užduotis. Galbūt jau yra yra sprendimų,

susijusių su tranzitu per Lietuvą? – Mums labai svarbu, kad jau dabar būtų apie tai pradėtų tartis Lenkijos, Lietuvos ir kitų šalių vyriausybės, iš dalies – ir Latvijos.

Lietuvos ir Latvijos jūrų uostų krovos galimybės nėra išnaudotos, Gdansko Lenkijoje – taip pat. Pagrindinė problema – kaip geležinkeliu pasiekti Baltijos jūros uostus.

Reikia kardinalių techninių sprendimų, bet, pripažinkim, dėl objektyvių priežasčių jų priimti nepavyks. Todėl verta pagaliau ryžtis ir aptarti šį klausimą visiems kartu – numatyti, ką padaryti dar šiemet, o ką – ateinančiais metais, ir kaip planuoti tranzitą, kol situacija yra tokia, kokia yra.

Tai susiję su geležinkelio vėžės pločiu – su tuo, kaip vagonai su grūdais gabenami iš Ukrainos į Lietuvą ir Lenkiją. Pas mus – plačioji vėžė, Lenkijoje – europinis geležinkelis, taigi siauroji vėžė, Lietuvoje, Latvijoje bei Estijoje – plačioji.

Jeigu būtų tam tikroje vietoje būtų nutiesta plačioji vėžė tarp Ukrainos ir Lietuvos, pavyktų išspręsti galybę problemų. Užtat dabar ir būtų pats laikas atnaujinti diskusiją apie tai ir, galbūt, imtis sprendimų.

– Kokį kiekį grūdų Ukraina šiuo metu yra pasirengusi eksportuoti?

– Anksčiau didžiausias iššūkis buvo – rusų okupuoti Juodosios jūros uostai. Laimei, per pastaruosius porą mėnesių situacija smarkiai pasikeitė, ir vėl svarbiausiu eksporto keliu tapo jūra – pakrauti laivai vėl gali išplaukti iš Odesos uosto.

Šiuo metu du trečdaliai grūdų yra eksportuojami jūra.

Dar apie 1,5 mln. tonų – Dunojumi, likusieji – sausumos keliais, bet ne kviečiai, o rapsas arba soja. Taip buvo ir iki karo – nei rapsų, nei sojos eksportui jokie ribojimai nebuvo taikomi.

Grūdai, kaip ir iš kitų valstybių, gabenami į Azijos, Afrikos šalis. Kai kada – ir į Europą, bet nedaug. Kiekis yra menkesnis, nei ankstesniais metais, nes pernai grūdų derlius Ukrainoje, kaip ir kaimyninėse valstybėse, buvo gana menkas. Per pačią rugiapjūtę juk buvo daug lietaus.

– Kiek maždaug žemės dėl karo pernai nebuvo apsėta žiemkenčiais?

– Tai keli milijonai hektarų žemės okupuotoje teritorijoje, ir tai – tai didelė problema. Joje išlikę ūkininkai apsėja grūdais tiek jos, kiek įstengia, bet už jų grūdai nuperkami pusvelčiui, gal tiksliau būtų pasakyti – yra atimami.

Teritorijose, esančiose netoli okupuotųjų, yra nedarbama žemė. Ji yra arba užminuota, arba ten vyksta kovos. Tie plotai užima apie milijoną hektarų.

Prekybos grūdais iššūkiai

Nuo Rusijos invazijos į Ukrainą pradžios 2022 m. vasario mėn. Ukrainos grūdų eksportas buvo labai sutrikdytas. Daugiau kaip keturis mėnesius Rusijos kariniai laivai blokavo Ukrainos uostus Juodojoje jūroje.

2022 m. liepos mėn. – 2023 m. liepos mėn. galiojo Jungtinių Tautų, Turkijos ir Rusijos susitarimas leisti eksportą per saugų humanitarinį jūrų koridorių Juodojoje jūroje (Juodosios jūros grūdų iniciatyva).

Įgyvendinant šią iniciatyvą iš trijų Ukrainos uostų (Čornomorsko, Odesos ir Pivdenij/Južnij) išplaukė daugiau kaip 1000 grūdais ir kitais maisto produktais pakrautų laivų.

2023 m. liepos 17 d. Rusija paskelbė nusprendusi pasitraukti iš Juodosios jūros grūdų iniciatyvos.

2023 m. liepos mėn. duomenimis, pagal Juodosios jūros grūdų iniciatyvą eksportuota beveik 33 mln. tonų grūdų ir kitų maisto produktų.

Daugiau kaip 50 proc. krovinių sudarė kukurūzai – grūdai, kurių eksportą iš Ukrainos

karo pradžioje blokada paveikė labiausiai. Juos reikėjo greitai išgabenti, kad būtų vietos vasaros derliaus kviečiams.

65 proc. kviečių, eksportuojamų pagal Juodosios jūros grūdų iniciatyvą, pasiekė besivystančias šalis. Kukurūzai buvo beveik vienodai eksportuojami tiek į išsivysčiusias, tiek į besivystančias šalis.

Lenkija bei Slovakija, kaip ir Bulgarija, Rumunija bei Vengrija iki praėjusių metų pabaigos taikė ribojimus ukrainietišų grūdų pirkimui.

Toks sprendimas buvo priimtas po vietos ūkininkų protestų, kilusių sumažėjus grūdų kainoms.